

2016-06-14

Ku2016/00088/D
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Studieförbundens remissvar till ”EU på hemmaplan” (SOU 2016:10)

Studieförbunden har tagit del av remissen ”EU på hemmaplan” och vi delar grundbudskapet om att det behövs åtgärder för att höja kunskapen, främja insyn och delaktighet samt förbättra informationstillgången i EU-relaterade frågor. Studieförbundens budskap är dock att det genomgående saknas ett perspektiv om hur folkbildningen skulle kunna bidra till detta, i utredningen.

Det är påtagligt att folkbildningen och det livslånga behovet att skapa delaktighet kring EU och demokratisera EU förbisetts av utredningen. Studieförbunden vill därför lyfta folkbildningsperspektivet och de tio studieförbundens unika roll i att minska delaktighetsklyftor och möjliggöra engagemang. Deltagande oavsett utbildningsbakgrund och andra faktorer bör uppmuntras annars riskerar den demokratiska processen att undermineras. Med sina 374 medlems- och samverkansorganisationer, närmare 280 000 studiecirklar och 341 000 kulturprogram per år verkar de tio studieförbunden dagligen för att främja livslångt lärande och stärka folkbildningens idé och dess ställning i samhället.

Media och politiska partier nämns i utredningen som de i särklass viktigaste styrmedlen för att skapa delaktighet i Sverige om den europeiska beslutsnivån. Informationsspridningen föreslås också centreras till dessa aktörer enligt utredningen. Vi menar att det är minst lika viktigt att fokusera på verktyg och kunskap, digital kompetens, som gör det möjligt för individer att självständigt förhålla sig till informationsflödet. Därmed viktigt att folkbildningen tas med som viktig del i att öka kunskap och engagemang i frågan. De tio studieförbunden är viktiga aktörer för att uppmuntra till aktivitet, öka kunskap och opinionsbilda kring politiska beslut i EU.

Studieförbunden föreslår att en liknade kunskapshöjande satsning som föreslås i betänkandet för lärare inom grundskola och på journalisthögskolan, bör genomföras för personal och ledare inom studieförbunden. På det sättet kan kunskapen och medvetandet om EU öka även inom studieförbunden, inom medlems- och samverkansorganisationer samt deltagare.

3.3.1 Bristande kunskap och intresse

Det är ett demokratiskt problem om kunskapsklyftan till EU förstärks och högt utbildade överrepresenteras i insyn, delaktighet och inflytande. Utredningen beskriver att upplevt och faktiskt deltagande i dagsläget är beroende av utbildningsnivå. Att utkräva ansvar begränsas även detta till vissa grupper i samhället – med hög utbildning – medan andra delar av samhället inte kan förväntas veta om sin möjlighet att utkräva ansvar samt faktiskt göra det.

Det är viktigt att ta krafttag för att detta ska motverkas och att alla ska få samma möjlighet till demokratiskt deltagande på EU-nivå.

Det formella kanalerna för reell påverkan kräver en god förståelse och tröskeln till inflytande är därmed ofta hög. Därför krävs ett arbete för att kunskapen, insynen och på så sätt delaktigheten ska kunna spridas till befolkningen i stort. En folkbildningsinsats kommer att kunna sänka trösklarna för deltagande på sikt.

Det behövs insatser för att uppmuntra kunskapsökande, delaktighet och aktivitet för alla, inte bara kampanjer riktade till formell utbildning i grund- och gymnasieskola samt universitetet. För att öka insynen, delaktigheten och inflytandet på frågor och beslut som berör EU bör insatser inte begränsas endast till unga och de inom högre utbildning. Det krävs en folkbildningsinsats även för målgrupper som är underrepresenterade och har lågt deltagande i beslutsprocesser. De tio studieförbunden har ett väl integrerat samarbete med föreningsliv och folkrörelser i hela landet. Föreningarna är bland annat bildade på olika etnisk grund, religionstillhörighet, kultur och ideologi samlar tillsammans personer från alla delar av samhället. Folkbildning och de tio studieförbunden bör därför ha en större roll och inflytande i verksamhet som stärker deltagande på EU-nivå.

3.4 Kunskap hos kunskapsförmedlarna

Folkbildningen och studieförbunden är en betydelsefull del av den svenska demokratin och är unik i sitt slag med räckvidd, pedagogik och bidrag till ökat engagemang. I folkbildningsverksamheten tillåts individen bilda sig utifrån sin egen vilja och på sina egna villkor.

Studieförbundet NBV har sedan en längre tid ett Brysselkontor och anordnar frekvent studieresor för medlemmar och andra intresserade. Kontoret fungerar som en mötesplats, kunskapspridare och det möjliggöra informationsinhämtning. Kontoret och bör ses som en viktig resurs i att öka medvetenheten om EU – det är också något som skulle kunna utökas.

Ett av förslagen som utredningen lägger handlar om att grund- och gymnasieskolans uppdrag att inkludera EU-nivån i undervisningen om demokrati- och inflytandefrågor ska stärkas. Studieförbunden anser också att folkbildningens roll bör utvecklas och att även studieförbunden ska innefattas när det informella och icke formella lärandet lyfts upp och ses som viktigt i sammanhanget.

Utredningen lägger förslag om att bland annat lärare – inom så väl grundskola och journalistutbildningen på universitetet – ska fortbildas i dessa frågor. Studieförbunden vill lyfta fram att även studiecirkelledare och folkbildare bör ingå i ett sådant kunskapslyft i och med den omfattande verksamheten som bedrivs och studieförbundens viktiga del i det demokratiska samhället.

Att öka kunskapen om inflytande och delaktigheten på EU-nivå inom de tio studieförbunden bidrar även till en bredare spridning i och med att en stor del av föreningar och civilsamhället kan ta del av kunskapen och delaktigheten kan öka. Det är viktigt att flera organisationer – även de mer resurssvaga – kan ta del av kunskap och utveckla delaktigheten. Utredningen beskriver att förslagen i sin helhet har god påverkan på civilsamhällets organisationers inflytande på längre sikt det är Studieförbunden negativa till. Förslagen bör istället spetsas till och utvecklas ytterligare för att positiva folkbildningsmässiga effekter ska kunna skapas.

Studieförbunden föreslår

att särskild finansiering ska avsättas till att fortbilda ledare inom studieförbundens verksamhet om EU. Dessa medel kan innefatta fördjupningsutbildning, studiebesök,

onlinematerial och annat undervisningsmaterial för bred intern spridning inom de tio studieförbunden.

Stockholm 2016-06-14

David Samuelsson, generalsekreterare Studieförbunden